

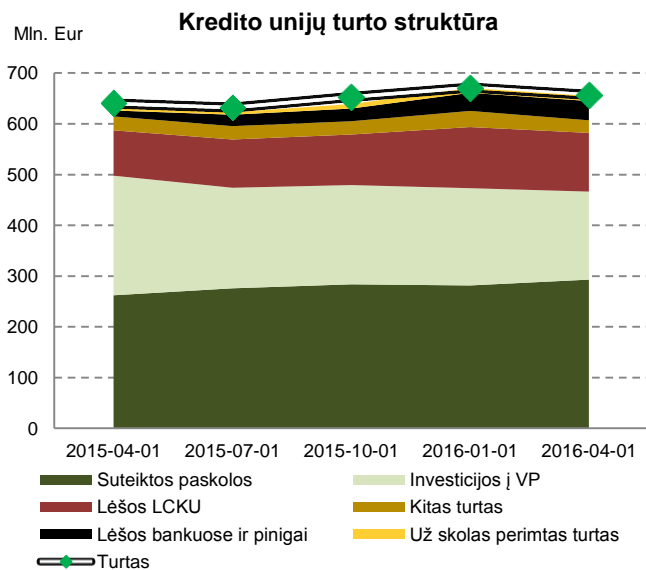

2016 m. balandžio 1 d. veikė 74 kredito unijos, vienijusios 158,9 tūkst. narių (2016 m. pirmąjį ketvirtį narių skaičius padidėjo 1,8 tūkst., o nuo 2015 m. balandžio 1 d. – daugiau negu 7 tūkst.). Šiuo metu 61 kredito unija priklauso LCKU, o 13 kredito unijų dirba savarankiškai.

2016 m. pirmąjį ketvirtį vykusių visuotinių narių susirinkimų sprendimais 2015 m. pelningai dirbusios kredito unijos uždirbtą pelną panaudojo ankstesnių metų nuostoliams dengti ir kapitalo bazei stiprinti, o dalis nuostolingai dirbusių unijų nuostolius dengė iš sukaupto rezervinio ar atsargos kapitalo. Kredito unijos, kurių rezervinis ir atsargos kapitalas buvo nepakankamas patirtiems nuostoliams padengti, perkėlė nepadengtus nuostolius į 2016 m. pradžią, tikėdamosi uždirbtu pelnu juos padengti ateityje.

2016 m. pirmąjį ketvirtį, kredito unijoms sumažinus skolos vertybinių popierių portfelius ir gautas lėšas panaudojus indėliams grąžinti ir kitiems įsiskolinimams dengti, kredito unijų turtas sumažėjo beveik 14 mln. Eur ir, 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, sudarė 656,8 mln. Eur, arba, kaip ir prieš metus, 2,8 proc. bankų sistemos turto.

Kredito unijų turto struktūra iš esmės nekito. Kaip matyti iš paveikslo, ataskaitinę datą paskolos sudarė reikšmingiausią turto dalį. 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, nariams suteiktos paskolos (293 mln. Eur) sudarė 44,6 proc. turto. 2016 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijų paskolų portfelis padidėjo 11,5 mln. Eur, arba 4,1 proc. Pažymėtina, kad paskolų portfelio augimą lėmė toliau augantis fizinių asmenų kreditavimas – šiems nariams suteiktos paskolos nuo metų pradžios padidėjo 12,3 mln. Eur (juridiniams asmenims suteiktos paskolos sumažėjo 0,8 mln. Eur). Vienuolika kredito unijų fizinius asmenis kreditavo aktyviausiai – teikė paskolas vartojimui, būstui, žemės ūkiui, nekilnojamajam ir kilnojamajam turtui įsigyti ar kitų kreditorių suteiktoms paskoloms refinansuoti. Šių kredito unijų paskolų portfelio struktūros pokyčiai turėjo nemenką reikšmę ir tam tikriems sektoriaus paskolų struktūros pokyčiams – asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) suteiktų paskolų dalies sumažėjimui. 2016 m. pirmąjį ketvirtį asocijuotiesiems nariams suteiktų paskolų dalis kredito unijų sektoriaus paskolų portfelyje sumenko 1,1 proc. punkto – 2016 m. balandžio 1d. šios paskolos sudarė 22,3 proc. visų paskolų.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2016 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijoms nurašius daugiau kaip 2 mln. Eur nuostolingų paskolų ir perėmus nuosavybėn už skolas įkeistą turtą, specialieji atidėjiniai galimiems paskolų nuvertėjimo nuostoliams padengti sumažėjo 6,7 proc. – iki 19,3 mln. Eur, o jų ir paskolų santykis minėtą laikotarpį sumažėjo 0,7 proc. punkto (iki 6,2 %). Tačiau kiti paskolų kokybę apibūdinantys rodikliai blogėjo: neveiksnių paskolų dalis paskolų portfelyje padidėjo 0,7 proc. punkto – iki 22,2 proc., taip pat išaugo ilgiau negu 60 dienų uždelstų mokėti paskolų bei už skolas perimto turto, kurio kredito unijos nenaudoja savo reikmėms, ir visų paskolų santykis (padidėjo nuo 13,2 % iki 13,4 %). **Atsižvelgiant į tai, kad už skolas perimtas turtas paprastai skiriamas pardavimui, jo priežiūros ir pardavimo išlaidos ateityje blogins kredito unijų finansinę būklę ir neigiamai veiks jų kapitalą.**

2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, šiek tiek daugiau nei ketvirtadalį kredito unijų turto (173,4 mln. Eur) sudarė investicijos į skolos vertybinius popierius (VP). 2015 m. pradėjusios rengtis vykdyti Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių (toliau – Taisyklės) reikalavimus, kredito unijos ir ataskaitinį ketvirtį mažino VP portfelius ir keitė jų struktūrą pagal terminus. Nuo metų pradžios kredito unijų investicijos į VP sumažėjo 18,2 mln. Eur ir, kredito unijų pateiktais duomenimis, 2016 m. balandžio 1 d. tik dviejų kredito unijų VP portfeliai sudarė šiek tiek daugiau kaip 50 proc. jų balansinio turto. Abi kredito unijos minėtą Taisyklių reikalavimą įvykdė po ataskaitinės datos. Išanalizavus

2016 m. balandžio 1 d. pirmą kartą pateiktas Investicijų į ne nuosavybės vertybinius popierius ataskaitas, matyti, kad kredito unijoms sunkiau sekėsi įgyvendinti kitus Taisyklių reikalavimus (dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės, žemesnio reitingo Europos Sąjungos šalių vyriausybės VP koncentracijos ir koncentracijos į vieno žemesnio reitingo emitento VP). Todėl kredito unijos ir toliau imasi tam tikrų veiksmų, kad investiciniams portfeliui keliami reikalavimai būtų vykdomi. Kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, nuo 2016 m. gruodžio 31 d. investicinis portfelis neturės sudaryti daugiau kaip 35 proc. kredito unijos balansinio turto, vidutinė VP portfelio modifikuota finansinė trukmė neturės būti ilgesnė kaip treji metai, o nuo 2017 m. gruodžio 31 d. – ne ilgesnė kaip dveji metai. Lietuvos bankas stebi kredito unijų turto struktūros pokyčius ir taiko kredito unijoms riziką ribojančias priemones, jei lėšos, gautos pardavus VP, investuojamos nesaugiai.

Priimti indėliai tebėra pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis – jais, 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, buvo finansuojama daugiau kaip 88 proc. kredito unijų turto. Pažymėtina, kad 2016 m. pirmąjį ketvirtį indėlių portfelis sumažėjo šiek tiek daugiau nei 6 mln. Eur, arba 1 proc., ir ataskaitinę datą sudarė 580,8 mln. Eur. Indėlių portfelio mažėjimui, kaip įprastai, nemažą reikšmę turėjo metų pradžioje prasidėjęs žemdirbių pasirengimas pavasario darbams, nes reikšmingiausiai indėliai sumažėjo žemdirbius vienijančiose kredito unijose. Pateiktų ataskaitų duomenimis, ataskaitinį ketvirtį visos kredito unijos mažino populiariausių 12 mėn. trukmės indėlių eurais palūkanų normas, todėl ketvirčio pabaigoje kredito unijų sektoriuje vyravo nesiekiančios 1 proc. minėtų indėlių palūkanos. Pažymėtina, kad mažinamos palūkanos nepakeitė gyventojų įpročio rinktis kredito unijų terminuotuosius indėlius kaip taupymo priemonę – atskirose kredito unijose terminuotieji indėliai augo, o jų dalis kredito unijų indėlių portfelyje truputį padidėjo. Kaip įprastai, didžiausią indėlių dalį (97,5 %) sudarė fizinių asmenų indėliai.

Nors kredito unijų narių skaičius augo, tačiau pajinis kapitalas 2016 m. pirmąjį ketvirtį sumenko 0,3 mln. Eur ir, 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, sudarė 54,6 mln. Eur. Panaikinus Kredito unijų įstatymo reikalavimą suteikiamą paskolą sieti su to nario pajaus dydžiu, kai kuriose kredito unijose, didėjant paskolų portfeliams, jų pajinis kapitalas sumažėjo. Mažėjant pajiniam kapitalui, kredito unijos perskaičiuotą kapitalą stiprino LCKU suteiktomis subordinuotosiomis paskolomis. Ataskaitinį ketvirtį perskaičiuotas kapitalas, kuris yra labai svarbus daugumos kredito unijų veiklos riziką ribojančių normatyvų ir kitų teisės aktų reikalavimų vykdymui užtikrinti, šiek tiek padidėjo (0,8 %) ir ataskaitinę datą sudarė 55,5 mln. Eur.

2016 m. pirmąjį ketvirtį pelningai dirbusios 37 kredito unijos uždirbo 1,6 mln. Eur pelno, tačiau kitų 37 nuostolingai dirbusių kredito unijų patirtas 1,4 mln. Eur nuostolis sektoriaus pelną sumažino iki 0,2 mln. Eur (tiek pat pelno uždirbta ir 2015 m. pirmąjį ketvirtį). Palyginti su praėjusių metų pirmuoju ketvirčiu, kredito unijos uždirbo 43 proc. mažiau pajamų ir patyrė 25 proc. mažiau išlaidų. 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis, didžiausią kredito unijų pajamų dalį (70 %) sudarė palūkanų pajamos, daugiausia – už nariams suteiktas paskolas. Palyginti su 2015 m. balandžio 1 d., šių pajamų dalis visose pajamose padidėjo 25 proc. punktais, nes, mažėjant VP, pajamos, gautos iš operacijų VP, sumažėjo daugiau negu 5 kartus, o jų dalis visose pajamose – 33 proc. punktais. Didžiausią 2016 m. pirmojo ketvirčio sektoriaus išlaidų dalį (54 %) sudarė operacinės išlaidos. Palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, šios išlaidos padidėjo 5,8 proc. (personalo išlaikymo išlaidos padidėjo 6,2 %), o jų dalis visose išlaidose išaugo 16 proc. punktų. **Todėl darytina išvada, kad personalo išlaikymo išlaidų kredito unijos nesieja su gaunamomis pajamomis.**

Pateiktų 2016 m. balandžio 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos likvidumo rodiklis sudarė 62,41 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %¹), bet vienos kredito unijos likvidumo rodiklis buvo mažesnis už jai taikomą (60 %).

Kaip minėta, kredito unijų perskaičiuotas kapitalas didėjo, o asocijuotiesiems nariams suteiktų paskolų dalis paskolų portfeliuose sumenko, nes 2016 m. kovo 31 d. kredito unijos privalėjo užtikrinti 13 proc. kapitalo pakankamumo normatyvo, apskaičiuoto pagal naujas Kredito unijų kapitalo pakankamumo normatyvo apskaičiavimo taisykles, vykdymą. 2016 m. balandžio 1 d. kredito unijų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 17,56 proc., tačiau dviejų savarankiškai dirbančių kredito unijų (kredito unijos „Vilniaus kreditas“ ir Šiaulių kredito unijos) ir LCKU narės Pajūrio kredito unijos kapitalo pakankamumo rodikliai buvo mažesni už minimalų reikalaujamą (13 %). Be to, ataskaitinę datą penkių kredito unijų, įskaitant anksčiau minėtas kapitalo pakankamumo normatyvo nevykdančias, didžiausia paskolos suma vienam skolininkui sudarė daugiau negu 25 proc. kredito unijos perskaičiuoto kapitalo. **Todėl šioms kredito unijoms kapitalo didinimas ir toliau yra vienas iš svarbiausių strateginių tikslų.**

Kai kurios kredito unijos po ataskaitinės datos pateikė informaciją, kad ėmėsi priemonių normatyvų vykdymui užtikrinti ir padėtį ištaisė, kai kurioms kredito unijoms normatyvų vykdymui užtikrinti yra nustatyti individualūs terminai. Kredito unijoms, nevykdančioms veiklos riziką ribojančių normatyvų ir nesiėmusioms priemonių jų vykdymui užtikrinti, Lietuvos bankas taiko Kredito unijų įstatyme nustatytas poveikio priemones ir duoda atitinkamus rašytinius nurodymus.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko interneto svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos kredito unijos metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą. Be to, vadovaudamosi Lietuvos banko valdybos nutarimu, **kredito unijos savo ar asociacijų, kurioms jos priklauso, svetainėse paskelbė**

¹ Kredito unijoms, kurių turtas didesnis kaip 4,34 mln. Eur ir indėlių metinis augimo tempas viršija tvarų augimo tempą, taikomas atitinkamai 40, 50 arba 60 proc. dydžio likvidumo normatyvas.

revizijos komisijų (revizorių) ar audito įmonių patikrintus 2015 m. finansinių ataskaitų rinkinius ir revizijos komisijų (revizorių) ar auditorių išvadas.

Siekiant nustatyti teisinės Tvarios kredito unijų veiklos koncepcijos įgyvendinimo prielaidas, Lietuvos Respublikos Seimui pateikti Lietuvos Respublikos teisės aktų, reikalingų numatytai kredito unijų sektoriaus sisteminei reformai įvykdyti, projektai. Dėmesio kredito unijoms skirta ir naujausioje Tarptautinio valiutos fondo (TVF) Lietuvos vertinimo ataskaitoje. TVF ekspertai pasiūlė stiprinti kredito unijų sektorių ir įgyvendinti struktūrinę šio sektoriaus reformą patvirtinant šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomus įstatymų projektus. Viename jų – Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo projekte nustatyta, kad iki minėto įstatymo įsigaliojimo dienos turi būti atliktas išsamus, nepriklausomas ir standartizuotas veikiančių kredito unijų turto kokybės vertinimas (AQR), pasitelkiant audito įmones, turto vertintojus ar kitus tinkamą kvalifikaciją turinčius asmenis. Šio vertinimo tikslas – nustatyti kredito unijų finansinę padėtį dar prieš susijungimą, iš naujos kredito unijų sistemos pašalinti esančias problemas ir užtikrinti šios sistemos gyvybingumą ir patikimumą. Lietuvos bankas rengiasi skelbti viešąjį kredito unijų turto kokybės vertinimo paslaugų pirkimą.

Kredito unijoms aktualios finansinių paslaugų reguliavimo iniciatyvos. Toliau derinamas Lietuvos Respublikos kredito, susijusio su nekilnojamoju turtu, įstatymo projektas, kuriuo įgyvendinama Direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto (angl. *Mortgage Credit Directive* – MCD) bei nacionaliniai pasiūlymai dėl teisinio reguliavimo tobulinimo būsto kreditų teikimo srityje. Projekte siūloma MCD nuostatas taikyti visoms kredito sutartims, užtikrintoms ne tik būsto, bet ir kitokio nekilnojamojo turto įkeitimu, įgyvendinti MCD nustatytą ikisutartinės informacijos teikimo kredito gavėjui tvarką, nustatyti kredito sutarties reikalavimus, reikalauti aiškiai atskleisti palūkanų normos struktūrą ir palūkanų normos keitimo sąlygas, uždrausti privalomo finansinių produktų paketo pardavimą kartu su kredito sutartimi, riboti mokesčių už išankstinį kredito grąžinimą dydį ir kt.

Netrukus Lietuvos Respublikos Seime turėtų būti svarstomas **Mokėjimų įstatymo pakeitimų projektas**, kuriuo įgyvendinama Direktyva 2014/92/ES dėl mokesčių, susijusių su mokėjimo sąskaitomis, palyginamumo, mokėjimo sąskaitų perkėlimo ir galimybės naudotis būtiniausias savybes turinčiomis mokėjimo sąskaitomis (PAD). Projekte siūloma minėtą įstatymą papildyti nuostatomis, kurios sudarytų prielaidas sumažinti vartotojams įprastų operacijų krepšelio kainą iki ne didesnės negu regiono vidurkis.

2016 m. vasario 1 d. įsigaliojus **Vartojimo kredito įstatymo pakeitimams**, steigiamas Asmenų, dėl kurių yra pateikti prašymai neleisti jiems sudaryti vartojimo kredito sutarčių, sąrašas (toliau – Sąrašas). Nuo 2016 m. lapkričio 1 d. į Sąrašą turės galimybę įsirašyti kiekvienas fizinis asmuo. Be to, į šį Sąrašą teismo sprendime nurodytam laikotarpiui bus įrašomi asmenys, kuriems teismo sprendimu (pagal to asmens sutuoktinio, tėvų, pilnamečių vaikų, globos (rūpybos) institucijos arba prokuroro kreipimąsi) uždrausta sudaryti vartojimo kredito sutartis. Vartojimo kredito davėjai ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriai, priimdami sprendimą dėl vartojimo kredito suteikimo, privalės patikrinti, ar vartojimo kreditą norintis gauti asmuo nėra įrašytas į šį Sąrašą, nes vartojimo kredito sutartis, sudaryta su į Sąrašą įrašytu asmeniu, bus laikoma negaliojančia.

Lietuvos bankas parengė **pasiūlymą dėl asmeninio užtikrinimo priemonių reguliavimo tobulinimo** ir pateikė jį viešoms diskusijoms (http://www.lb.lt/pasiulymas_dėl_asmeninio_uztikrinimo_priemoniu_reguliavimo_tobulinimo). Dokumente siūloma užtikrinti, kad kredito įstaigos negalėtų reikalauti fizinių asmenų laidavimo už paskolos sumą, kuri viršija to asmens valdomo neįkeisto ar kitaip nesuvaržyto turto vertę, t. y. fiziniai asmenys laiduotų už paskolas tik tokia suma, kuri atitinka jų turtinę padėtį. Taip pat siūloma, kredito gavėjui negalint padengti paskolos, sudaryti galimybę laiduotojui mokėti įmokas už kredito gavėją iš gaunamų pajamų, o ne iš savo turto grąžinti visą kreditą iš karto.

Vartotojų ir kredito unijų ginčų nagrinėjimas. Finansinių paslaugų ginčų nagrinėjimo srityje vis dar kyla ginčų dėl pajų. Lietuvos bankas gauna pareiškėjų kreipimąsi su reikalavimais įpareigoti kredito unijas įskaityti papildomus pajinius įnašus paskutinėms paskolų įmokoms padengti.

Priedas: Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklis	Suma, mln. Eur			Pokytis, %	
		2015-04-01	2016-01-01	2016-04-01	2016 m. I ketv.	per metus
1	Turtas	630,4	670,5	656,8	-2,0	4,2
2	Pinigai	3,5	3,4	3,8	11,8	8,6
3	Lėšos bankuose	8,1	32,3	34,2	5,9	4,2 k.
4	Lėšos LCKU	89,4	120,5	115,6	-4,1	29,3
5	Vyriausybės vertybiniai popieriai	235,7	191,7	173,4	-9,5	-26,4
6	Suteiktos paskolos	262,1	281,5	293,0	4,1	11,8
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	19,0	20,7	19,3	-6,8	1,6
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	6,7	6,8	6,2	-	-
9	Įsiskolinimai LCKU	17,0	12,2	16,7	36,9	-1,8
10	Indėliai	550,0	586,8	580,8	-1,0	5,6
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	547,4	584,5	578,6	-1,0	5,7
11	Pajinis kapitalas	52,0	54,9	54,6	-0,5	5,0
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	3,6	-3,6	0,2	-	-

Šaltinis: Lietuvos bankas.